

Motion till riksdagen 2025/26:3956

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2025/26:150 Polisens användning av AI för ansiktsigenkänning i realtid

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Motivering

Centerpartiet kommer aldrig att acceptera den brottsutveckling som under senare år skett i vårt samhälle. Den behöver stoppas med både hårdare tag och förebyggande åtgärder. Vi har därför stått bakom såväl denna som tidigare regeringar när det gäller exempelvis skärpta straff för brott mot lagen om skjutvapen och explosiva varor, skärpta straff för brott i kriminella nätverk, utökad användning av preventiva tvångsmedel, preventiva vistelseförbud, slopad straffrabatt för unga mellan 18 och 21 år, hemliga och preventiva tvångsmedel när barn under 15 år begår brott, ett utvidgat straffansvar för försök, förberedelse och stämpling, skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv, en ny förverkandelagstiftning samt användning av biometri i brottsbekämpningen. Centerpartiet har också gjort kraftfulla resursförstärkningar av polis och rättsväsende som i delar har varit större än regeringens. För att nämna några. Centerpartiets ställning i rättspolitikerna är tydlig – effektiv brottsbekämpning och fokus på brottsoffren kan och måste gå hand i hand med rättssäkerhet.

Och eftersom vi i stället för att ha ett ensidigt fokus på repression förmår att hantera både skärpta straff och förebyggande åtgärder samtidigt som vi prioriterar rättssäkerheten, klarar vi också av att dra en tydlig gräns för att värna rättsstatens principer och den personliga integriteten. Med avstamp i både historien och i forskning kan vi konstatera att möjligheten att ha konstant övervakning och bevakning av enskilda individer genom att övervaka varenda medborgare inte garanterar effektiv

brottsbekämpning; det garanterar missbruk. Därför var och är Centerpartiet emot chat control med krav på konstant massövervakning av varenda medborgares varje meddelande.

Detta tål att påminnas om när regeringen nu föreslår en ny lag som möjliggör för polisen att använda AI-system för ansiktsigenkänning i realtid. Regeringen uppger att syftet med förslaget om massövervakning av alla invånare är att vända utvecklingen av den allvarliga våldsbrottsligheten, framför allt i fråga om skjutningar och sprängningar inom den kriminella miljön, genom att ge polisen effektiva och ändamålsenliga verktyg. Lagstiftningen tar avstamp i EU:s AI-förordning vars huvudregel är att ansiktsigenkänning i realtid, med vissa undantag, är förbjudet. Av förordningen framgår vidare att tillämpning av undantagen ska ske med stor restriktivitet.

Av såväl Lagrådets yttrande som en mängd tunga remissinstanser framgår det tydligt att regeringen lämnat restriktiviteten därhän och presenterar en lagstiftning som förefaller stå på kollisionskurs med såväl EU-rätten som vår egen grundlag. Lagrådet framhåller att förslagets utformning går avsevärt längre än nödvändigt för att uppnå målsättningen att motverka allvarlig våldsbrottslighet – framför allt vad gäller skjutningar och sprängningar inom den kriminella miljön. Lagförslaget innebär därmed ett betydligt större ingrepp i rätten till personlig integritet som skyddas i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (RF), samt artikel 8 i Europakonventionen (EKMR), än vad som är motiverat av det angivna ändamålet. Kort sagt – de inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter som lagstiftningen innebär klarar inte av en grundläggande proportionalitetsbedömning och står därmed i strid med grundlag.

Dessutom kommer lagstiftningen, på grund av sin utformning, inte att kunna begränsas till enbart de grövsta brotten – vilket EU-rätten kräver – utan den öppnar för en betydligt mer vidsträckt tillämpning än vad som redovisats i propositionen. Även detta påtalar Lagrådet. Utöver detta lider förslaget av brister som innebär att beslut som enligt grundlag ska fattas av riksdagen flyttas till domstolar och åklagare, att det saknas reella överklagandemöjligheter, att vägledande praxis för hur lagens tillämpning och gränser ska tolkas inte kommer att kunna utvecklas och att tillsynsmyndigheternas möjligheter till såväl tillsyn som insyn är kraftigt begränsade. Sammanfattningsvis är detta en lagstiftning – som innebär omfattande ingrepp i enskildas personliga integritet – som Centerpartiet inte kan acceptera. Regeringens förslag bör därför avslås.

Som alternativ till ansiktsigenkänning med hjälp av AI i realtid kan AI i stället exempelvis användas för att söka efter personer i efterhand, utan att samtidigt skapa en möjlighet för såväl staten som kommersiella aktörer att vid varje givet tillfälle kunna övervaka hela befolkningen. Det görs exempelvis av polisen redan i dag för att identifiera brottsoffer, inte minst i fall där barn har utsatts för sexuella övergrepp då stora mängder bild- och videomaterial behöver analyseras. Centerpartiet anser att AI, när det används på rätt sätt, är ett positivt verktyg som stärker samhällsutvecklingen. Men det är statens uppgift att säkerställa att tekniken också implementeras på ett rättssäkert och ansvarsfullt sätt. Detta har regeringen misslyckats med i det här fallet.

Ulrika Liljeberg (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Malin Björk (C)

Daniel Bäckström (C)

Muharrem Demirok (C)

Mikael Larsson (C)

Anna Lasses (C)

Kerstin Lundgren (C)

Helena Vilhelmsson (C)